

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo gairės verslui

Vilnius
2023

TURINYS

ĮVADAS	3
SUTRUMPINIMAI.....	4
1. Korupcijos prevencija tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose.....	5
2. Verslo asociacijos ir iniciatyvos, vienijančios skaidrų verslą.....	6
3. Korupcijai atsparios aplinkos kūrimas.....	7
4. Įmonės antikorupcijos politika.....	8
4.1. Priemonės skaidrumui versle užtikrinti	8
4.2. Korupcijos rizikų, su kuriomis įmonė susiduria savo verslo aplinkoje, identifikavimas, įvertinimas ir valdymas	11
4.3. Dirbančių darbuotojų tolerancijos korupcijai ir neetiškam elgesiui nustatymas	11
4.4. Etikos ir elgesio kodeksai.....	12
4.5. Interesų konfliktų vengimo politika.....	13
4.6. Darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo didinimas	14
4.7. Priimamų į darbą darbuotojų sąžiningumo ir lojalumo vertinimas.....	14
4.8. Dovanų ir reprezentavimo politika	15
4.9. Labdaros ir paramos teikimo politika	16
4.10. Lobistinės veiklos politika	17
4.11. Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai ir pranešėjų apsauga	17
4.12. Verslo partnerių tikrinimas.....	19
4.13. Antikorupcinės aplinkos kūrimo sistemos brandos vertinimas įmonėje	20
5. Skaidrumas ir atskaitingumas visuomenei	21
Priedas Nr. 1. Pavyzdinė darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymo anketa.....	22
Priedas Nr. 2. Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo brandos lygio įmonėje nustatymo anketa.....	24

ĮVADAS

Skaidri, sąžininga, atvira verslo veikla yra vienas iš svarbiausių nepriekaištingos verslo reputacijos elementų. Tiek sociologiniai, tiek moksliniai tyrimai rodo, kad verslo įmonės, kurios savo veikloje įgyvendina antikorporacinės aplinkos kūrimo priemones, ilgalaikėje perspektyvoje tampa konkurencingesnės už kitus rinkos dalyvius, apsaugo ir net pagerina savo reputaciją, sugeba pritraukti daugiau investicijų ir užmegzti ilgalaikius ryšius su patikimais verslo partneriais.

Vienas iš KPI nustatytų korupcijos prevencijos uždavinių yra užtikrinti aktyvų privataus sektoriaus subjektų ir visuomenės įsitraukimą į korupcijos prevenciją. Svarbu įsisąmoninti, kad „korupcija – sudėtingas ekonominių, socialinių, politinių ir kultūrinių aspektų turintis reiškinys, kurio negalima lengvai išnaikinti. Veiksmingos politinės reakcijos negalima prilyginti vien standartinių priemonių rinkiniui; universalaus sprendimo nėra“¹, todėl nėra ir vieno modelio, kuris tiktų įvairiapusiam verslui.

Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą, penkios pagrindinės korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos yra šios: kyšininkavimas ([225 straipsnis](#)), prekyba poveikiu ([226 straipsnis](#)), papirkimas ([227 straipsnis](#)), piktnaudžiavimas ([228 straipsnis](#)) ir tarnybos pareigų neatlikimas ([229 straipsnis](#)). Korupcija taip pat gali pasireikšti ir kitokia veika, neužtraukiančia baudžiamosios atsakomybės, tačiau neatitinkančia privataus sektoriaus subjektui suteiktų įgaliojimų arba iš jų kylančių elgesio standartų, siekiant naudos sau arba kitiems asmenims, suvokiant, kad tai gali daryti žalos (pakenkti) trečiųjų asmenų arba visuomenės interesams.²

1 ES kovos su korupcija ataskaita, COM/2014/038 final. Nuoroda internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0038&from=SL>

2 Korupcija privačiame sektoriuje, P. Ragauskas, E. Kavoliūnaitė-Ragauskienė, K. Ambrazevičiūtė, Prieiga internete: <https://teise.org/wp-content/uploads/2021/03/Korupcija-privaciame-sektoriuje.pdf>

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo gairės verslui (toliau – Gairės) yra praktinio taikymo metodinė priemonė skaidrios ir atsakingos veiklos siekiantiems Lietuvos privataus sektoriaus subjektams, kurios tikslas:

- padėti kurti korupcijai atsparią aplinką versle, didinti verslo skaidrumą ir atsakingumą;
- šviesti verslą apie korupcijos teisinį reglamentavimą, informuoti apie gresiančią atsakomybę už korupcinio pobūdžio veikas tiek darbuotojams, tiek verslo įmonei;
- didinti korupcijos daromos žalos suvokimą verslo sektoriuje ir paskatinti imtis aktyvių priemonių kovojant su šiuo reiškiniu;
- patarti, kaip nustatyti korupcijos rizikas, kokių priemonių imtis ir kaip jas įgyvendinti, kad šios rizikos būtų valdomos;
- pateikti korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių įgyvendinimo bei skaidraus verslo vykdymo veiksmus, skatinančius verslo konkurencingumą.

Parengtos Gairės yra rekomendacinio pobūdžio, todėl sudarytos taip, kad įvairių veiklos sričių, dydžio privataus sektoriaus subjektai galėtų jį taikyti, atsižvelgiant į veiklos ypatumus. Tikimės, kad tai leis pasiekti geriausių rezultatų, kuriant korupcijai atsparią aplinką versle.

SUTRUMPINIMAI

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba – **STT**

Lietuvos Respublikos vyriausioji tarnybinės etikos komisija – **VTEK**

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas – **KPI**

Antikorupcinės aplinkos kūrimo gairės verslui – **Gairės**

1

Korupcijos prevencija tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose

Pagrindiniai teisės aktai, su kuriais rekomenduotina susipažinti, kuriant korupcijai atsparią aplinką verslo subjekte:

- **Jungtinių Tautų konvencija prieš korupciją**
- **Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) konvencija dėl kovos su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius**
- **Nacionalinio saugumo strategija**
- **Korupcijos prevencijos įstatymas**
- **Pranešėjų apsaugos įstatymas**
- **Lobistinės veiklos įstatymas**
- **2022–2033 metų Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais ir jos įgyvendinimo planai**

2

Verslo asociacijos ir iniciatyvos, vienijančios skaidrų verslą

Siekiant didinti verslo subjektų antikorupcinį sąmoningumą, rekomenduotina įmonėms sekti geruoju pavyzdžiu, jungtis prie visuomeninių organizacijų bei asociacijų, kurios skatina verslą veikti skaidriai ir atsakingai, dalijasi gerąja praktika:

- 1 | **„Transparency International“ Lietuvos skyrius** (yra ne pelno siekianti, nepolitinė, nevyriausybinių organizacija, įsteigta 2000 m.);
- 2 | **Iniciatyva „Baltoji banga“** (sąžiningą ir atsakingą verslą vienijanti iniciatyva, skatinanti skaidrią Lietuvos verslo praktiką);
- 3 | **Lietuvos atsakingo verslo asociacija LAVA** (nacionalinė atsakingo ir tvaraus verslo asociacija, jungianti įmones ir organizacijas, siekiančias diegti ir vadovautis darnaus vystymosi principais);
- 4 | **Asociacija Investors' Forum** (savanoriška, nepriklausoma didžiausių ir aktyviausių Lietuvos ekonomikos investuotojų verslo asociacija);
- 5 | **Skaidrumo akademija** (gerosios antikorupcinės praktikos mainų vieta, kur didžiausių patirtį sukaupę ir aukščiausią kompetenciją turintys skaidrumo standartų ekspertai dalijasi patirtimi ir patarimais, kaip organizacijoje kurti korupcijai atsparią aplinką);
- 6 | **The European Business Network for Corporate Sustainability and Responsibility** (tarptautinio atsakingo verslo įmonių tinklas).

3

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimas

Pagrindiniai principai, kuriais turėtų vadovautis verslas, siekiantis sukurti korupcijai atsparią aplinką:

1. viešumas ir atvirumas;
2. skaidrumas ir aiškumas procedūrose;
3. sąžiningumas;
4. lojalumas ir patikimumas;
5. sąmoningumas ir principingumas;
6. skatinimas neimti, neduoti kyšių, pranešti apie nesąžiningo elgesio atvejus, netoleruoti tokio elgesio;
7. kontrolė ir priežiūra – keturių akių principas.

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo įrankis, skirtas antikorupcinės aplinkos organizacijoje formavimui – **ISO standartas 37001**. Remdamosi ISO 37001 reikalavimais, organizacijos įgyvendina pagrįstas ir proporcingas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo bei korupcijos nustatymo priemones ir imasi atsakomųjų veiksmų korupcijai mažinti, atsižvelgdamos į organizacijos rūšį ir dydį bei korupcijos rizikos pobūdį ir mastą.

4

Priemonės skaidrumui versle užtikrinti

Dažniausiai privataus sektoriaus subjektuose taikomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės:

1. įmonės antikorupcijos politika;
2. korupcijos rizikų, su kuriomis įmonė susiduria savo verslo aplinkoje, identifikavimas, įvertinimas ir valdymas;
3. dirbančiųjų darbuotojų tolerancijos korupcijai ir neetiškam elgesiui nustatymas;
4. etikos ir elgesio kodeksai;
5. interesų konfliktų vengimo politika;
6. darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo didinimas;
7. priimamų į darbą darbuotojų sąžiningumo ir lojalumo vertinimas;
8. dovanų ir reprezentavimo politika;
9. labdaros ir paramos teikimo politika;
10. lobistinės veiklos politika;
11. vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai ir pranešėjų apsauga;
12. verslo partnerių tikrinimas;
13. antikorupcinės sistemos brandos vertinimas įmonėje.

4.1. Įmonės antikorupcijos politika

Rengiant įmonės antikorupcijos politiką, rekomenduojama:

1. įvardyti įmonės įsipareigojimą laikytis jos veiklą reglamentuojančių nacionalinių bei tarptautinių teisės aktų reikalavimų, verslo etikos normų bei šių Gairių **3 skyriuje išvardytų skaidraus verslo principų**;
2. įtraukti savo įmonės darbuotojus į antikorupcinių prioritetų nustatymą, priemonių juos įgyvendinti pasirinkimą, kūrimą bei įgyvendinimą;
3. apibrėžti organizacijos netoleruojamus veiksmus (korupcija, įskaitant užsienio pareigūnų papirkinėjimą tarptautiniuose verslo sandoriuose, neleistinos dovanos, interesų konfliktai, neskaidri parama ir pan.);

4. išvardyti organizacijoje įgyvendinamas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti skaidrią įmonės veiklą;
5. darbuotojams, vadovams, oficialiems atstovams, partneriams, klientams ir viešajam sektoriui nurodyti pagrindinius lūkesčius kuriant korupcijai atsparią aplinką;
6. aprašyti galimas rizikingas situacijas ir jas švelninančias priemones;
7. nusimatyti, kaip įmonė matuos antikorupcinės politikos įgyvendinimą ir padarytą pažangą.

Įmonių antikorupcijos politikos pavyzdžiai:

- [UAB „LIDL Lietuva“ atitikties politika;](#)
- [Ignitis grupės antikorupcijos politika;](#)
- [AB „Telia“ antikorupcijos politika;](#)
- [UAB „EPSO-G“ įmonių grupės korupcijos prevencijos politika.](#)

Užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimas tarptautiniuose verslo sandoriuose

Korupcija neturi sienų, todėl 1997 m. buvo priimta EBPO konvencija dėl kovos su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius. Pagal šią konvenciją draudžiama papirkinėti užsienio pareigūnus siekiant patekti į užsienio rinkas ar vykdant kitą komercinę ūkinę veiklą užsienyje. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 7 straipsnį, asmenys atsako pagal šį kodeksą, nesvarbu, kokia jų pilietybė ir gyvenamoji vieta, taip pat nusikaltimo padarymo vieta bei tai, ar už padarytą veiką baudžiama pagal nusikaltimo padarymo vietos įstatymus, kai padaro nusikaltimus, numatytus BK 225 str. (kyšininkavimas) 226 str. (prekyba poveikiu) ir 227 str. (papirkimas). Tai reiškia, kad nepaisant to kad valstybėje, kurioje Lietuvos įmonė vykdo veiklą, minėti nusikaltimai nėra uždrausti, įmonei, padariusiai bent vieną iš jų, grėstų baudžiamoji atsakomybė pagal Lietuvos įstatymus.

Įmonėms, vykdančioms veiklą užsienyje rekomenduojama kuriant antikorupcinę aplinką į įmonės antikorupcijos politiką įtraukti nuostatas, draudžiančias užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą tarptautiniuose verslo sandoriuose, taip pat įtraukti šį elementą į kitas antikorupcinės aplinkos kūrimo priemones, pavyzdžiui, į korupcijos rizikų valdymą, tikrinant verslo partnerius, darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo ugdymo programas, siekiant, kad darbuotojai gebėtų atpažinti tokio pobūdžio veikas, žinotų kaip elgtis susidūrus su šiomis situacijomis, žinotų gresiančią atsakomybę už užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą ir praneštų apie jiems žinomus neteisėtus veiksmus, ir kt.

Teisės aktas – [EBPO konvencija dėl kovos su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius.](#)

Metodinė informacija:

- [Informacinis bukletas apie EBPO gaires viešajam ir privačiam sektoriui dėl užsienio pareigūno papirkimo;](#)
- [Rekomendacijos užsienyje veikiančiam Lietuvos verslo subjektams: kaip atpažinti korupcijos apraiškas ir į jas reaguoti?;](#)
- [Skaidrumo akademijos renginio apie skaidraus Lietuvos verslo vystymo užsienyje principus įrašas.](#)

Antikorupcijos politikos, jos įgyvendinimo planų peržiūrėjimas:

1. rekomenduojama kasmet atlikti antikorupcijos politikos įgyvendinimo vertinimą ir stebėjimą atliekant tokius veiksmus, kaip: rizikos analizė, naujai priimamų, organizacijos veiklą reglamentuojančių, nacionalinių teisės aktų bei pačios organizacijos vidaus teisės aktų analizė;
2. reikšmingas politikos *tinkamumo* įvertinimas (turinys ir modelis) ir *atitikties* ir (ar) politikos laikymosi (efektyvumo) įvertinimas (gerosios patirties pavyzdžiai, kuriuose aprašoma išorinės apžvalgos metodologija, – „Transparency International“ turimos:
  - [Įsivertinimo priemonė \(angl. Self-Evaluation Tool\);](#)
  - [Užtikrinimo sistema \(angl. Assurance Framework\).](#)

Atlikus antikorupcijos politikos įgyvendinimo vertinimą ir stebėjimą, ir esant poreikiui, rengiami mokymai organizacijos darbuotojams atsižvelgiant į antikorupcijos politikos įgyvendinimo vertinimo metu nustatytas tobulintinas sritis.

Metodinė informacija – [Skaidrumo akademijos renginio apie antikorupcinės politikos kūrimą medžiaga.](#)

4.2. Korupcijos rizikų, su kuriomis įmonė susiduria savo verslo aplinkoje, identifikavimas, įvertinimas ir valdymas

Identifikuojant, vertinant ir valdant korupcijos rizikas, su kuriomis įmonė susiduria savo verslo aplinkoje, svarbu:

1. atlikti organizacijos aplinkos analizę – organizacijos išorinių ir vidinių veiksmų, grėsmių ir galimybių analizę (atliekant analizę rekomenduotina susipažinti su [mokslininkų nustatytais korupcijos rizikos veiksniais privačiame sektoriuje](#));
2. parinkti nustatytoms problemoms spręsti tinkamiausias priemones;
3. veiklas/veiksmus, kuriuose nustatytos galimos korupcijos rizikos, įgaliotų atlikti asmenų funkcijas, uždavinius, darbo ir sprendimų priėmimo tvarką bei atsakomybę organizacijoje išsamiai reglamentuoti;
4. tikrinti veiklą (rekomenduojama tikrinti veiklą tam tikru periodiškumu, pvz., kasmet, o kai keičiama reguliacinė bazė, įmonė įgyvendina svarbius pokyčius (pvz., keičiasi vadovas, vadovų komanda), rekomenduojama tikrinti veiklą pasikeitus šioms aplinkybėms);
5. ugdyti atsakingų asmenų etišką elgesį ir antikorporcinį sąmoningumą.

Įmonių rizikų valdymo pavyzdžiai:

- [Japan Tabaco inc. atitikties rizikų valdymas](#);
- [Lietuvos transporto saugos administracijos rizikų valdymo politika](#);
- [UAB „EPSO-G įmonių grupės rizikų valdymo politika](#).

4.3. Dirbančių darbuotojų tolerancijos korupcijai ir neetiškam elgesiui nustatymas

Siekiant nustatyti bendrą organizacijos darbuotojų požiūrį į korupciją, jos toleravimą įmonėje, rekomenduojama šiam tikslui pasitelkti anoniminę darbuotojų apklausą ([Priede Nr. 1 pateikiama pavyzdinė darbuotojų tolerancijos korupcijai lygio nustatymo anketa](#), kuri gali būti koreguojama, atsižvelgiant į verslo veiklos sritį, ypatumus), ir siūlytina:

1. apklausos anketoje numatyti keturis esminius klausimų blokus, t. y., i) bendrasis korupcijos ir korupcijos prevencijos suvokimas; ii) interesų konfliktų valdymas ir dovanų politikos įgyvendinimas; iii) vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu informaciją apie pažeidimus pateikusių asmenų apsauga; iv) antikorporcinio sąmoningumo didinimas. Šie klausimai padės atskleisti darbuotojų suvokimą apie korupciją ir korupcijos prevenciją, ar jiems žinomos galimos interesų konfliktų kilimo situacijos ir ką tokiais atvejais daryti,

ar žinotų, kaip elgtis pastebėjus korupciją įmonėje, ar įmonėje sukurta apie pažeidimus pranešantiems asmenims palanki aplinka, ar įmonėje vykdomi antikorupciniai mokymai padeda įgyvendinti teigiamus pokyčius įmonėje ir pan.;

2. rengiant apklausos anketą išaiškinti respondentams *korupcijos, kyšininkavimo ir korupcijos prevencijos* sąvokas, remiantis:
  - [Lietuvos Respublikos baudžiamuoju kodeksu](#);
  - [Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu](#).
3. siekti, kad anketą užpildytų ne mažiau kaip 70 procentų įmonės darbuotojų, kad apklausos duomenys galėtų indikuoti vyraujančias tendencijas;
4. organizacijos darbuotojų tolerancijos korupcijai lygį apskaičiuoti pagal visų gautų užpildytų anketų duomenis, sudedant kiekvienos užpildytos anketos atsakymų balus. Bendras rezultatas nustatomas išvedant visų anketų atsakymų rezultatų sumos vidurkį (t. y., visų anketų balų sumą dalijant iš anketų skaičiaus) ir jį suapvalinant iki vieno skaičiaus po kablelio;
5. apklausą atlikti ne rečiau kaip kartą per 3 metus, o jeigu įmonėje tam tikram periodui patvirtintos korupcijos prevencijos priemonės, – ir pasibaigus šiam periodui prieš svarstant naujų priemonių įgyvendinimą.

4.4. Etikos ir elgesio kodeksai

Rengiant etikos, elgesio kodeksus rekomenduojama:

1. etikos kodekso įžangoje pateikti pagrindinius etiško elgesio principus, paaiškinti organizacijos vertybes, misiją, viziją;
2. apibrėžti etikos kodekso paskirtį, tikslus ir tikslinę etikos kodekso naudojimo grupę (-es);
3. elgesio kodekse aprašyti konkrečias, dažniausiai organizacijoje pasitaikančias situacijas ir pavyzdžius, atsižvelgiant į nustatytas rizikas ir paaiškinti, kaip tokiose situacijose turėtų elgtis darbuotojai;
4. etikos ir elgesio kodeksą paskelbti viešai (pvz., įmonės interneto svetainėje).

Įmonių etikos, elgesio kodeksų pavyzdžiai:

- [Alimentation Couche-Tard Inc. etikos kodeksas](#);
- [Japan Tabaco Inc. etikos kodeksas](#);
- [„Bitės“ grupės elgesio kodeksas](#);
- [UAB „Vilniaus prekyba“ verslo etikos kodeksas](#).

Rekomenduotinas KPĮ straipsnis – 13 straipsnis „Antikorupcinių elgesio standartų diegimas“.

Metodinė informacija – Skaidrumo akademijos renginio apie antikorpucinio elgesio standartus medžiaga.

4.5. Interesų konfliktų vengimo politika

Siekiant išvengti interesų konflikto privačiame sektoriuje, pažymėtina, kad:

1. kiekvienas įmonės darbuotojas turėtų būti rašytinai įspėtas, kad susidūręs su interesų konfliktu darbovietėje, nedelsdamas apie tai praneštų savo vadovui ir nusišalintų nuo priimamų sprendimų, atliekamų veiksmų ar pan.;
2. galimų interesų konfliktų pavyzdžiai:
  - siekimas asmeninės naudos darbdavio sąskaita;
  - asmeninių išlaidų dengimas naudojantis savo darbo padėtimi;
  - siekimas asmeninių ar šeimos interesų sandoriuose su įmone ar tarp įmonės ir bet kurio tiekėjo ar kliento;
  - šeimos narių samdymas darbui įmonėje;
  - darbas kitų įmonių, įstaigų ir organizacijų naudai darbo laiku;
  - naudojimasis įmonės turtu, vardu ar reputacija antraeilėms pareigoms atlikti;
  - užsiėmimas veikla, kuri konkurencijos požiūriu būtų žalinga įmonei arba sukeltų interesų konfliktą;
  - darbas arba turėjimas interesų įmonėse, kurios konkuruoja su įmone, kurioje asmuo dirba, tiekia jai prekes ar paslaugas arba turi kitokių verslo santykių.
3. interesų konfliktas galimas ne vien tarp asmeninių darbuotojo bei įmonės interesų, bet ir tarp įmonės ir jos klientų ir (ar) paslaugų gavėjų interesų. Siekiant išvengti tokių situacijų, įmonėms rekomenduojama parengti savo interesų konfliktų vengimo politikas.

Interesų konfliktų vengimo politikos pavyzdžiai:

- [SEB grupės interesų konfliktų vengimo politika;](#)
- [UAB „Sutelktinio finansavimo platforma „Profitus“;](#)
- [UAB FMJ „INVL Financial Advisors“ interesų konfliktų vengimo politika.](#)

4.6. Darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo didinimas

Siekiant didinti darbuotojų antikorupcinį sąmoningumą rekomenduojama:

1. korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių įgyvendinimą lydėti gerai suplanuotomis darbuotojų mokymo programomis;
2. mokymais apimti visas antikorupcijos priemones (atskleidžiant, ką kiekviena priemonė reiškia darbuotojo kasdieninėje veikloje; pateikiant konkrečių pavyzdžių, su kuriais organizacija yra susidūrusi, žiniasklaidoje pavišintų atvejų, teismų sprendimų; naudojant dilemas, kuriose aptariamos nevienareikšmės situacijos, skatinančios darbuotojus diskutuoti);
3. ypatingą dėmesį skirti tų darbuotojų mokymams, kurie susiduria su didesne korupcijos rizika;
4. nustačius, kad tam tikra rizika yra susijusi su įmonės agentais, konsultantais, tiekėjais ir verslo partneriais, juos taip pat kviesti dalyvauti organizuojamuose mokymuose;
5. mokymus organizuoti reguliariai.

KPJ straipsnis – [14 straipsnis „Antikorupcinio sąmoningumo didinimas“.](#)

Metodinė informacija:

- [Skaidrumo akademijos renginio apie darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo didinimą medžiaga;](#)
- [STT internetiniame puslapyje patalpinta metodinė informacija apie antikorupcinio sąmoningumo didinimą privačiame sektoriuje;](#)
- [STT e. mokymo platforma.](#)

4.7. Priimamų į darbą darbuotojų sąžiningumo ir lojalumo vertinimas

Vertinant priimamų į darbą darbuotojų sąžiningumą ir lojalumą rekomenduotina:

1. kaip vieną iš informacijos apie kandidatą gavimo šaltinių laikyti susisiekimą su buvusiais darbdaviais (rekomenduotina susisiekti su bent dviem vadovais, dviem kolegomis ir dviem pavaldiniais iš ankstesnės asmens darbovietės);
2. atlikti psichologinius testus, kurie leidžia nesunkiai nuspėti kandidato polinkį į nesąžiningą elgesį ir kitus nepageidaujamą rezultatą duodančius veiksnius (pavyzdžiui, personalo atrankos metodika BRASS (angl. *Behavior Risk Assessment System*, liet. Elgesio rizikos vertinimo sistema), tačiau šiam tikslui reikalingas kvalifikuotas specialistas ir (ar) psichologas, gebantis vertinti tokio pobūdžio testus).

4.8. Dovanų ir reprezentavimo politika

Įmonėms, atsižvelgus į jų veiklos sritis ir teikiamas paslaugas, rekomenduojama įvertinti poreikį patvirtinti dovanų politiką, kurioje būtų:

- pateikta dovanos sąvoka;
- apibrėžtos netoleruotinos dovanos;
- numatoma, kokio pobūdžio ir vertės dovanas leidžiama teikti ir gauti organizacijos darbuotojams;
- nustatomos tam tikros dovanojimo ir (ar) dovanų priėmimo sąlygos (pvz., išvardijamos konkrečios leistinos dovanos, nustatoma maksimali leistina dovanų vertė, dovanų priėmimo taisyklės ir pan.);
- nustatomos dovanos įteikimo (priėmimo) aplinkybių įvertinimo sąlygos (pvz., įvertinama dovanos priėmimo vieta, laikas, būdas, dovanos forma, dovanojimų dažnumas, dovaną teikiančio asmens ketinimai ir pan.);
- pateikta dovanų apskaita.

Organizacijų dovanų politikos pavyzdžiai:

- [„Atea“ grupės Dovanų ir svetingumo politika;](#)
- [AB „Vilniaus šilumos tinklai“ dovanų priėmimo, gavimo, teikimo ir elgesio su jomis taisyklės;](#)
- [VJ „Registru centras“ dovanų politika.](#)

Metodinė informacija:

- [VTEK Rekomendacinės gairės dėl dovanų ir paslaugų priėmimo aprašymų;](#)
- [STT paskaitų ciklas. #2 Dovanų politika.](#)

4.9. Labdaros ir paramos teikimo politika

Labdaros ir paramos teikimo politikoje rekomenduojama numatyti šias procedūras:

1. prieš teikdama labdarą ar paramą – organizacija turėtų įsitikinti, kad labdaros ar paramos gavėjai nėra kaip nors susiję su politikais, valdžios atstovais ir kitais subjektais, turinčiais įgaliojimus priimti sprendimus dėl aukotojo interesų;
2. siekiant užtikrinti lėšų panaudojimo skaidrumą, teikti labdarą ar paramą toms organizacijoms, kurios teikia savo veiklos ataskaitas viešai arba suteikus labdarą ar paramą – prašyti labdaros ar paramos panaudojimo ataskaitos, siekiant įsitikinti labdaros ar paramos panaudojimo skaidrumu ir pagrįstumu;
3. apie suteiktą labdarą ar paramą viešai paskelbti bent jau savo interneto svetainėje;
4. paramos ar labdaros teikimo ir (ar) gavimo faktas turi būti įforminamas atitinkama sutartimi ar kitais paramos perdavimo faktą patvirtinančiais laisvos formos dokumentais, turinčiais privalomus Buhalterinės apskaitos įstatymo nustatytus rekvizitus (sutartis nebūtina, jeigu parama teikiama ne Notariato įstatymo nustatyta tvarka ir nenustatomos papildomos paramos davėjo sąlygos).

Aktualūs teisės aktai:

- [Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas](#);
- [Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.476 straipsnis „Aukos \(parama ir labdara\)“ – nustato pagrindinius paramos ir labdaros požymius.](#)

Labdaros ir paramos teikimo politikos pavyzdžiai:

- [AB „Vilniaus šilumos tinklai“ paramos politika](#);
- [AB „Ignitis grupė“ paramos skyrimo politika](#);
- [UAB „EPSO-G“ paramos politika.](#)

4.10. Lobistinės veiklos politika

Pagrindiniai lobistinės veiklos reguliavimo aspektai:

1. Lobistai, prieš užmegzdami ryšį su asmenimis, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, turi įsirašyti į lobistų sąrašą (per [Skaidrių teisėkūros procesų informacinę sistemą SKAIDRIS](#));
2. lobistas informacinėje sistemoje SKAIDRIS turi deklaruoti vykdytą lobistinę veiklą (teikti skaidrių teisėkūros procesų deklaracijas dėl kiekvieno teisės akto projekto);
3. lobistas privalo prisistatyti asmeniui, kuriam lobistine veikla siekia daryti įtaką, pateikti lobisto pažymėjimą, išduotą Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, nurodyti lobistinės veiklos užsakovą, lobistinės veiklos naudos gavėją ir norimą priimti arba nepriimti teisės akto projektą.

Organizacijoms, kurios daro ar planuoja daryti įtaką teisiniam reglamentavimui, siūlytina parengti skaidrios lobistinės veiklos vykdymo politiką, kurioje būtų pažymima, kad:

1. organizacija daro įtaką teisiniam reguliavimui (tai yra vykdo lobistinę veiklą) tik per oficialius lobistus, kurie Lobistinės veiklos įstatymo nustatyta tvarka yra įrašyti į lobistų sąrašą;
2. kiekvienais metais savo interneto svetainėje skelbia informaciją apie teisės akto ar jo projekto, kuriam organizacijos užsakymu buvo vykdyta lobistinė veikla, pavadinimą, taip pat lobisto, vykdžiusio lobistinę veiklą, vardą ir pavardę arba pavadinimą.

Aktualus teisės aktas – [Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas](#).

4.11. Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai ir pranešėjų apsauga

Vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas privataus sektoriaus subjekte turi veikti pagal šias nuostatas:

1. organizacijos vadovas paskiria kompetentingą subjektą, kuris administruoja vidinį kanalą;
2. organizacija imasi reikiamų veiksmų (techninių, organizacinių ir kt.), kad būtų įdiegtas vidinis kanalas, kuriame informaciją būtų galima tiekti vienu ar daugiau būdų (asmeniškai kompetentingam subjektui, paštu arba el. paštu, naudojantis interneto platformomis, telefonu ir pan.);

3. organizacija nustato vidines administracines procedūras, užtikrinančias vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą;
4. kompetentingas subjektas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarime Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas) nurodytais terminais, informuoja informaciją pateikusį asmenį apie priimtą sprendimą dėl informacijos nagrinėjimo (sprendimas nenagrinėti informacijos turi būti motyvuotas), baigęs nagrinėti informaciją – informuoja apie priimtą sprendimą bei nurodo sprendimo apskundimo tvarką;
5. jei gauta informacija leidžia pagrįstai manyti, kad yra rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas arba kitas pažeidimas, kompetentingas subjektas Vyriausybės nutarime nurodytais terminais persiunčia gautą informaciją apie pažeidimus tokią informaciją įgaliotai tirti institucijai ir apie tai informuoja informaciją pateikusį asmenį;
6. informaciją apie pažeidimą pateikusiam asmeniui, dėl jam galimo ar daromo neigiamo poveikio, susijusio su informacijos apie pažeidimą pateikimo faktu, turi būti sudaryta galimybė konsultuotis su kompetentingu subjektu dėl savo teisių gynimo būdų ar priemonių, įskaitant galimybę kreiptis į LR prokuratūrą dėl jo pripažinimo pranešėju.

Organizacijoms, kurios neturi įdiegto vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo, rekomenduojama viešinti informaciją apie subjektus, kuriems galima pranešti apie korupciją, pvz., [STT pranešimų kanalą](#).

Aktualūs teisės aktai:

- [Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas](#);
- [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimas Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“](#).

Metodinė informacija:

- [UNODC „An Anti-Corruption Ethics and Compliance Programme for Business: A Practical Guide“](#) – metodinis leidinys, kuriame pateikti rekomenduojami elementai kuriant tvarią informacijos apie pažeidimus pateikimo sistemą;
- Lietuvos Respublikos prokuratūros parengta apžvalga [„Pranešėjų apsauga versle. 2021 m. tyrimo rezultatai“](#);
- Lietuvos Respublikos prokuratūros skelbiama [aktuali informacija pranešėjams](#);
- [Skaidrumo akademijos renginio apie pranešėjų apsaugos užtikrinimą medžiaga](#).

Įmonės pranešimų sistemos pavyzdys – [UAB „Lidl Lietuva“ pranešimo perdavimo sistema](#).

4.12. Verslo partnerių tikrinimas

Verslo partnerių tikrinimo ir priežiūros mechanizmą galima suskirstyti į du pagrindinius etapus:

1. Naujų verslo partnerių patikrinimas. Vertinami korupcijos rizikos faktoriai:
  - 1.1. *Šalis*. Vertinant šalies korupcijos riziką rekomenduojama pasitelkti [„Transparency International“ korupcijos suvokimo indekso](#) tyrimo, parodančio, kaip pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją, rezultatus.
  - 1.2. *Verslo sandoriai*. Vertinant verslo sandorius, reikia turėti omenyje, kad tarptautinėje verslo praktikoje tam tikri jų tipai pagal savo pobūdį (pavyzdžiui, teisinės paslaugos, pirkimai iš viešojo sektoriaus įstaigų, įmonių ir institucijų, statyba ir statinių priežiūra ir pan.) yra priskiriami prie aukštos rizikos sandorių bei reikalauja išsamesnio tikrinimo.
  - 1.3. *Verslo partneriai*. Vertinant potencialius verslo partnerius, be kita ko, rekomenduojama patikrinti informaciją:
    - [Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos interneto svetainėje](#);
    - Verslo partnerių kreditingumo vertinimo paslaugas teikiančiose privačiose sistemose: Kredito biuras „[Creditinfo](#)“, UAB „[Creditreform Lietuva](#)“, UAB „[Scorify](#)“;
    - ar įmonė registruota [PVM mokėtojų registre](#);
    - ar įmonė yra pateikusi savo finansines ataskaitas VĮ Registrų centrui bei duomenis į [Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos naudos gavėjų posistemį – JANGIS](#);
    - [Europos Komisijos interneto svetainėje](#) (tikrinant informaciją apie kitose Europos Sąjungos šalyse registruotas įmones).
    - Prieš pradėdant bendradarbiauti su užsienio subjektais, rekomenduojama įvertinti informaciją apie galimas korupcijos rizikas: [Rekomendacijos užsienyje veikiančiam Lietuvos verslo subjektams: kaip atpažinti korupcijos apraiškas ir į jas reaguoti?](#)
2. Esamų verslo santykių priežiūra. Pavyzdžiui, periodiniai verslo partnerių mokymai apie įmonėje taikomus skaidrumo ir korupcijai atsparios aplinkos kūrimo reikalavimus, periodiniai verslo partnerių auditai ar patikrinimai.

Paslaugas ar prekes perkanti atitinkama įmonė, siekdama sumažinti korupcijos riziką, gali imtis papildomų priemonių:

- Prašyti verslo partnerių pasirašyti Tiekėjų etikos, elgesio kodeksą. Pavyzdžiai:
  - [„IKEA“ reikalavimai tiekėjams](#);
  - [AB „Vilniaus šilumos tinklai“ tiekėjų elgesio kodeksas](#);
  - [AB „Telia“ tiekėjų elgesio kodeksas](#).

- Sutartyje su verslo partneriu numatyti partnerio įsipareigojimus dėl papildomų korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių taikymo tiek sutarties galiojimo laikotarpiu, tiek atitinkamą laikotarpį jai pasibaigus.
- Sutartyje su rangovais numatyti ne tik veiklos skaidrumo nuostatas, tačiau ir galimybę atlikti nepriklausomus veiklos ir skaidrumo auditus visoje tiekimo grandinėje ir savo tiekėjų gretose, jei tam yra pagrįsta abejonė dėl galimų skaidrumo įsipareigojimų pažeidimo.

4.13. Antikorupcinės aplinkos kūrimo sistemos brandos vertinimas įmonėje

Vertinant įmonės antikorupcinės aplinkos kūrimo sistemos brandos lygį, svarbu atsižvelgti į tai, ar įmonėje:

1. apibrėžta korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymo strategija;
2. veiklos skaidrumas yra aiškiai ir viešai apibrėžtas kaip viena iš svarbiausių įmonės veiklos sričių ir (ar) principų;
3. patvirtintas etikos ir elgesio kodeksas;
4. aiškiai apibrėžtos procedūros dėl korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų pranešimo ir tokių incidentų valdymo;
5. periodiškai atliekamas korupcijos / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikos vertinimas;
6. periodiškai atliekami vidaus ir (ar) veiklos auditai korupcijai / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikai jautriausiuose veiklos procesuose;
7. yra padalinys ir (ar) pareigybė, atsakinga specifiškai už korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymą;
8. periodiškai atliekami mokymai dėl korupcijos / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikos identifikavimo ir valdymo;
9. įdiegta pasitikėjimo linija ar kiti darbuotojų aktyvaus dalyvavimo įrankiai ir (ar) priemonės, skatinantys jos veiklos skaidrumą;
10. tinkamai sureguliuota skatinimo–bausmių sistema, užtikrinanti tinkamą ir efektyvų korupcijos ir (ar) veiklos skaidrumo rizikų valdymą.

Metodinė informacija:

- [Pavyzdinis korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos brandos vertinimo modelis \(Priedas Nr. 2\);](#)
- [„Transparency international“ Lietuvos skyriaus sukurtas instrumentas, siekiant įsivertinti savo įmonės skaidrumą;](#)
- [Įrankis, skirtas korupcijos atpažinimui versle – C-detector.](#)

5

Skaidrumas ir atskaitingumas visuomenei

Organizacijai, siekiančiai puoselėti skaidrumą, pagerinti reputaciją, pritraukti investuotojų bei talentingų darbuotojų, siūloma savo internetinėje svetainėje viešai skelbti:

- įmonės antikorupcijos politiką;
- etikos bei elgesio kodeksus;
- savo poziciją apie galimą korupciją įmonės viduje pranešančių asmenų atžvilgiu;
- įmonės politiką dėl gaunamų ir (ar) įteikiamų dovanų bei kitus skaidrią verslo veiklą, etišką darbuotojų elgesį nustatančius standartus;
- korupcijos prevencijos procedūras ir rekomendacijas;
- ataskaitas, kuriose nurodytų antikorupcinės veiklos praktiką, priemones, jų parengimą, įgyvendinimą, rezultatus ir pažangą, statistinę informaciją apie iš pažeidimus pateikiančių asmenų gautą informaciją (apie praneštus, ištirtus, nepasiteisinsius atvejus, atvejus, kai buvo imtasi priemonių, paskatinsius patobulinti antikorupcijos priemones atvejus);
- informaciją apie verslo organizacinę struktūrą;
- informaciją apie įmonės finansus;
- informaciją apie įmonės galutinius naudos gavėjus.

Skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei pavyzdžiai:

- [Grant Thornton Baltics skaidrumo pranešimas;](#)
- [UAB „ROSK CONSULTING“ skaidrumo pranešimas.](#)

Lietuvos verslo skaidrumo tyrimas – „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atliktas didžiausių Lietuvoje veikiančių įmonių skaidrumo tyrimas. Į tyrimą nepatenkančios įmonės savo skaidrumo lygį gali įsivertinti čia: <https://skaidrumas.lt/imones/isivertink>.

Priedas Nr. 1.

Pavyzdinė darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymo anketa

Nr.	Klausimas	Atsakymas (prašome kiekvienam klausimui pažymėti po vieną Jums tinkantį atsakymo variantą)		
		Ne	Taip	Kita („X“ langeliai nežymimi)
I dalis KORUPCIJOS IR KORUPCIJOS PREVENCIJOS SUVOKIMAS		<i>Skiriama 0 balų, išskyrus atsakymus į 2, 7, 12, 18 klausimus</i>	<i>Skiriamas 1 balas, išskyrus atsakymus į 2, 7, 12, 18 klausimus</i>	<i>Skiriamas 0,5 balo</i>
1.	Ar Jums yra žinoma, kas yra korupcija?	Ne	Taip	X
2.	Kaip manote, ar privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, toleruojama korupcija?	Ne	Taip	X
3.	Ar sutinkate, kad privataus sektoriaus subjekto, kuriame dirbate, vadovassavo asmeniniu pavyzdžiu nuolat skatina laikytis aukščiausių antikorpucinių elgesio standartų, o jo antikorpucinė pozicija yra aiški visiems privataus sektoriaus subjekto darbuotojams?	Ne	Taip	Iš dalies
4.	Ar girdėjote apie privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, vykdomas korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones?	Ne	Taip	X
5.	Ar Jums yra žinoma, kuris darbuotojas/ padalinys yra atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą (korupcijos prevenciją) privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate?	Ne	Taip	X
6.	Ar privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, yra skatinama dalyvauti antikorpucinio sąmoningumo didinimo veikloje (teikti siūlymus gerinti antikorpucinę aplinką, dalyvauti mokymuose ir pan.?)	Ne	Taip	X
7.	Ar privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, Jūsų nuomone, egzistuoja nepotizmas, kronizmas, favoritizmas ar partinis protegavimas (pvz., įdarbinant, skiriant aukštesnius atlygius darbuotojams, susijusiems giminytės, politiniais ar artimos draugystės ryšiais, pagalba favoritams juos skiriant į aukštesnes pareigas, teikiant lengvatas ir privilegijas)? ¹	Ne	Taip	X
8.	Kaip manote, ar privataus sektoriaus subjekto, kuriame dirbate, veiklos procesai (dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose, atrankos į pareigas ir pan.) yra organizuojami skaidriai?	Ne	Taip	Ne visi
II dalis INTERESŲ KONFLIKTŲ VALDYMAS IR DOVANŲ POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS				
9.	Ar privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, buvote informuotas apie pareigą informuoti vadovus apie turimus privačius interesus, susijusius su atliekamomis darbo funkcijomis? (Pavyzdžiui, jūsų antroji pusė valdo įmonę, teikiančią ar galinčią teikti paslaugas jūsų darbovietai)	Ne	Taip	X

1 Atsakymas „Taip“ pateikiamas tais atvejais, kai viešojo sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, egzistuoja visos, keletas ar viena iš klausime pateiktų korupcijos formų ir atsakymas „Ne“ – kai viešojo sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, neegzistuoja nei viena iš klausime pateiktų korupcijos formų.

10.	Ar Jums yra žinoma, ką daryti, jeigu atliekant darbo funkcijas reikia priimti sprendimą susijusį su privačiais interesais? (Pavyzdžiui, ketinate pasirašyti sutartį su įmone, kuriai vadovauja jūsų giminaitis)	Ne	Taip	X
11.	Ar privačiame subjekte, kuriame dirbate, yra taisyklės, kaip elgtis su gaunamomis dovanomis (prekėmis, paslaugomis ir t.t.)?	Ne	Taip	Galbūt, bet su jomis nesu supažindintas
12.	Ar Jums žinomas nors vienas atvejis, kai per pastaruosius 3 metus darbuotojas privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, davė kyšį (pinigų, prekių, paslaugų, darbų forma) viešojo sektoriaus subjekto darbuotojui? (pvz., už administracinį sprendimą)	Ne	Taip	X
13.	Ar Jums yra žinoma, kokiomis aplinkybėmis teikiama dovana teisiškai yra laikytina kyšiu?	Ne	Taip	X

III dalis
INFORMACIJĄ APIE PAŽEIDIMUS PATEIKUSIŲ ASMENŲ APSAUGA

14.	Ar žinote koku būdu ir kam privataus sektoriaus subjekto, kuriame dirbate, viduje galite pranešti apie pastebėtus pažeidimus (el. paštu, užpildant formą, tiesiogiai atsakingam asmeniui)?	Ne	Taip	X
15.	Ar pastebėjęs (-usi) korupciją darbe apie tai praneštumėte privataus sektoriaus subjekto vadovui ar atsakingam asmeniui ir (ar) kompetentingoms institucijoms?	Ne	Taip	X
16.	Ar sutinkate su teiginiu – „pranešus apie korupciją privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbu, būtų užtikrinamas informaciją apie pažeidimą pateikusio asmens konfidencialumas“?	Ne	Taip	X
17.	Ar sutinkate su teiginiu – „paaiškėjus apie galimą pažeidimą ar korupciją, atvejis būtų tinkamai ištirtas ir įvertintas“?	Ne	Taip	X
18.	Ar Jūs per pastaruosius 3 metus privataus sektoriaus subjekte, kuriame dirbate, patyrėte vadovų, kolegų ar suinteresuotų asmenų neteisėtą spaudimą ar poveikį?	Ne	Taip	X
19.	Ar informuotumėte savo tiesioginį vadovą ir (ar) teisėsaugos instituciją, jeigu privataus sektoriaus subjekte priimtas sprendimas ar duotas pavedimas prieštarauja teisės aktams?	Ne	Taip	X

IV dalis
ANTIKORUPCINIO SĄMONINGUMO DIDINIMAS

20.	Ar Jūs per pastaruosius 3 metus dalyvavote antikorupciniuose mokymuose (pvz., apie korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių įgyvendinimą, tinkamą interesų konfliktų valdymą, antikorupcinio, etiško elgesio normų laikymąsi, informavimą apie galimybę pranešti ir pan.)?	Ne	Taip	X
21.	Ar pastebėjote teigiamus pokyčius privataus sektoriaus subjekte po antikorupcinio sąmoningumo didinimo mokymų?	Ne	Taip	X

Darbuotojų apklausą siūlytina daryti internetiniu būdu (pvz. per Google Forms). Surinkus apklaustųjų atsakymus reikėtų apskaičiuoti, koks atsakiusiųjų gautų taškų vidurkis. Pvz. aukščiau pateiktame pavyzdiniame klausimyne maksimali vienos užpildytos anketos taškų suma – 21 (kuri rodo, kad į klausimus atsakęs žmogus mano, kad jo įmonėje nėra korupcijos ir ji yra netoleruojama), o minimali taškų suma – 0 (tai rodytų, kad atsakiusio asmens požiūriu įmonėje klesti korupcija).

[Grijti į 4.3 temą „Dirbančių darbuotojų tolerancijos korupcijai ir neetiškam elgesiui tyrimas.](#)

Priedas Nr. 2.

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo brandos lygio įmonėje nustatymo anketa

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos elementai	Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos brandos lygmenys			
	1	2	3	4
1. Ar Jūsų įmonėje yra parengta korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymo strategija?	Taip, strategija yra parengta, formalizuota ir aktyviai įgyvendinama.	Taip, tokia strategija yra parengta ir formalizuota, tačiau ji nėra visiškai efektyvi ir (ar) įgyvendinama.	Taip, strategija yra, tačiau ji yra neformali ir nedokumentuota.	Ne, tokios strategijos nėra.
2. Ar įmonės veiklos skaidrumas yra aiškiai ir viešai apibrėžtas kaip viena iš svarbiausių įmonės veiklos sričių ir (ar) principų?	Taip, skaidrumas yra vienas svarbiausių mūsų veiklos principų – jis yra aiškiai apibrėžtas mūsų veiklos misijoje ir strategijoje, įtvirtintas darbuotojų, rangovų ir kitose sutartyse bei susitarimuose kaip bazinė ir esminė organizacijos bendradarbiavimo sąlyga.	Taip, skaidrumas yra vienas svarbiausių mūsų veiklos principų – jis yra aiškiai apibrėžtas mūsų veiklos misijoje ir strategijoje, tačiau nėra įtvirtintas darbuotojų, rangovų ir kitose sutartyse bei susitarimuose kaip bazinė ir esminė organizacijos bendradarbiavimo sąlyga.	Taip, skaidrumas mums yra svarbus, tačiau nėra dokumentuotas ar aiškiai ir viešai komunikuojamas mūsų veiklos principas.	Ne, veiklos skaidrumas nėra vienas iš esminių mūsų veiklos prioritetų ir (ar) principų.
3. Ar Jūsų įmonėje yra įdiegtas etikos ir elgesio kodeksas?	Taip, etikos ir elgesio kodeksai yra parengti, formalizuoti ir visų padalinių aktyviai įgyvendinami.	Taip, etikos ir elgesio kodeksai yra parengti ir formalizuoti, tačiau nėra visiškai efektyvūs ir (ar) įgyvendinami.	Taip, etikos ir elgesio kodeksai yra, tačiau jie yra neformalūs ir nedokumentuoti.	Ne, etikos ir elgesio kodeksai nėra parengti.
4. Ar Jūsų įmonėje yra aiškiai apibrėžtos procedūros dėl korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų pranešimo ir tokių incidentų valdymo?	Taip, procedūros yra parengtos, formalizuotos ir aktyviai įgyvendinamos.	Taip, tokios procedūros yra parengtos ir formalizuotos, tačiau nėra visiškai efektyvios ir (ar) įgyvendinamos.	Taip, procedūros yra, tačiau jos yra neformalios ir nedokumentuotos.	Ne, atitinkamų procedūrų mūsų įmonėje nėra.
5. Ar Jūsų įmonėje periodiškai atliekamas korupcijos / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikos vertinimas?	Taip, šių rizikų vertinimas yra atliekamas periodiškai (bent kartą per metus), jis apima visus įmonės veiklos procesus ir atliekamas įvertinant faktinius incidentus bei yra kiekybiškai išmatuojamas.	Taip, šių rizikų vertinimas yra atliekamas periodiškai (bent kartą per metus), tačiau jis nėra visiškai struktūrizuotas ir paremtas kokybinio ir (ar) ekspertinio vertinimo principais.	Taip, šių rizikų vertinimas yra atliekamas, tačiau nėra detalai dokumentuojamas, o vykdomas diskusijų su aukščiausiais vadovais principu.	Ne, periodiškai šių rizikų vertinimo neatliekame.
6. Ar Jūsų įmonėje periodiškai atliekami vidaus ir (ar) veiklos auditai korupcijai / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikai jautriausiuose veiklos procesuose?	Taip, su šių rizikų valdymu susiję veiklos auditai yra atliekami periodiškai (bent kartą per metus), jie apima jautriausius veiklos procesus ir atliekami pasitelkiant duomenų analizės principus.	Taip, su šių rizikų valdymu susiję veiklos auditai yra atliekami (bent kartą per metus), tačiau jie nėra visiškai struktūrizuoti, remiasi ekspertinio vertinimo principais.	Taip, su šių rizikų valdymu susiję veiklos auditai atliekami, tačiau nėra detalai dokumentuojami ir vertinami, jie apsiriboja svarbiausių rizikos sričių nustatymu.	Ne, periodiškai su šių rizikų valdymu susiję veiklos auditai mūsų įmonėje nėra atliekami.

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos elementai	Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos brandos lygmenys			
	1	2	3	4
7. Ar Jūsų įmonėje yra padalinys ir (ar) pareigybė, atsakinga specifiškai už korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymą?	Taip, mūsų įmonėje yra padalinys ir (ar) pareigybė, atsakinga specifiškai už korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymą.	Taip, mūsų įmonėje yra asmuo, atsakingas už korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymą, tačiau ši funkcija jam (jai) nėra pagrindinė (pvz., derinama su vidaus auditu ir (ar) bendruoju rizikos valdymu).	Taip, mūsų įmonėje yra asmuo, atsakingas už korupcijos / sukčiavimo / neteisėtų veiksmų valdymą, tačiau ši funkcija jam (jai) yra šalutinė.	Ne, tokio padalinio ir (ar) funkcijos neturime.
8. Ar Jūsų įmonėje periodiškai atliekami mokymai dėl korupcijos / neteisėtų veiksmų / sukčiavimo rizikos identifikavimo ir valdymo?	Taip, su šių rizikų valdymu susiję mokymai yra atliekami periodiškai (bent kartą per metus), į juos įtraukiami ir vertinami visi įmonėje atstovai.	Taip, su šių rizikų valdymu susiję mokymai yra atliekami periodiškai (bent kartą per metus), tačiau į juos nėra įtraukiami ir vertinami visi įmonėje atstovai.	Taip, su šių rizikų valdymu susiję mokymai yra atliekami, tačiau jie nėra periodiniai, vykdomi pagal poreikį, į juos nėra įtraukiami ir vertinami visi įmonėje atstovai.	Ne, periodiškai su šių rizikų valdymu susiję mokymai mūsų įmonėje nėra atliekami.
9. Ar įmonėje yra įdiegta pasitikėjimo linija ar kiti darbuotojų aktyvaus dalyvavimo įrankiai ir (ar) priemonės, skatinančios veiklos skaidrumo klausimus?	Taip, tokios priemonės ir (ar) įrankiai mūsų įmonėje yra įdiegti, jais aktyviai naudojamosi efektyviai sprendžiant korupcijos / nepasitikėjimo / klausimus, su sijusius su veiklos skaidrumo iššūkiais organizacijoje.	Taip, tokios priemonės ir (ar) įrankiai mūsų įmonėje yra įdiegti, jais naudojamosi, tačiau jie nėra patogūs ir jais nėra efektyviai naudojamosi ir (ar) sprendžiami gauti pranešimai.	Taip, tačiau šiomis priemonėmis praktiškai nėra naudojamosi arba aš nežinau apie tokius atvejus.	Ne, tokių įrankių ir (ar) priemonių mes neturime.
10. Ar įmonėje yra tinkamai sureguliuota skatinimo-bausmių sistema, užtikrinanti tinkamą ir efektyvų korupcijos ir (ar) veiklos skaidrumo rizikų valdymą?	Taip, motyvacinė sistema mūsų įmonėje yra įdiegta, ji yra efektyvi ir motyvuoja visus darbuotojus bendrai kovoti su korupcijos / nepasitikėjimo / veiklos skaidrumo rizikomis mūsų organizacijoje.	Taip, motyvacinė-bausmių sistema mūsų įmonėje yra įdiegta, tačiau ji nėra visiškai efektyvi ir (ar) susieta su organizacijoje vykdomų veiklos auditų ir (ar) galimų neteisėtų veiksmų rizikų vertinimo rezultatais.	Taip, formaliai motyvacinė sistema mūsų įmonėje yra įdiegta, tačiau per pastaruosius metus nepasitaikė nė vieno atvejo, kai organizacijos darbuotojams būtų buvusios pritaikytos bausmės už žinomus galimai neskaidrios veiklos atvejus.	Ne, tokios priemonės ir (ar) motyvacinės sistemos mūsų įmonėje nėra.

Pagal šiame priede esančią lentelę, įmonės brandos lygis apskaičiuojamas sudėjus visų organizacijoje esančių korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos elementų brandos lygmenų įverčius. Kuo mažesnė suma – tuo didesnis įmonės korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos brandos lygis. T. y., maksimalus (aukščiausias) įmonės korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemos brandos lygmuo: $10 \times 1 = 10$, minimalus (žemiausias): $10 \times 4 = 40$.

[Grįžti į 4.13 temą „Antikorupcinės aplinkos kūrimo sistemos brandos vertinimas įmonėje“.](#)